

PLANETKA KRUMBENOWE

24. srpna 2019

Už odedávna dávají lidé jména věcem, místům i lidem, které poznali.

Z tohoto pohledu nepřekvapí, že obvyklou reakcí na zprávu o narození dítěte je: "Jak se jmenuje?" Teprve jméno je potvrzením existence.

Nebeská tělesa určitě pojmenovávali už pravěcí lidé. Písemné doklady máme již ze starověku - názvy hvězd, planet a souhvězdí najdeme u mezopotámských, starogypských kultur i ve Starém zákoně.

Současní astronomové znají stovky miliónů hvězd, takže jim přidělují už jen čísla v katalozích. Osmi velkým planetám naší Sluneční soustavy od Merkuru po Neptun ponecháváme dávná antická jména.

Tělesa, které po jejich objevu a určení dráhy můžeme legitimně pojmenovat však zůstávají planety neboli asteroidy.

Planety (= asteroidy) patří mezi malá tělesa Sluneční soustavy.

Stejně jako velké planety obíhají kolem Slunce. Většina z nich je soustředěna v tzv. hlavním pásu planetek, prstenci ležícím mezi drahami Marsu a Jupiteru. Jejich velikosti se různí od průměru stovek či desítek kilometrů až po pouhé několikametrové balvany. Krouží po málo výstředných eliptických drahách přibližně v rovině oběhu velkých planet.

A právě zde bychom mohli potkat i planetku Krumbenowe, obří balvan nepravidelného tvaru dosahující velikostí ke 4 kilometrům. Krumbenowe obkrouží Slunce jedenkrát za 3,52 roku. Jeho hlavní poloosa dráhy je 2,31 AU (astronomické jednotky), sklon k rovině ekliptiky dosahuje pouze 4 stupňů, jen výstřednost je lehce vyšší a rovná se 0,17.

Planetku nyní nazvanou Krumbenowe objevili na jihočeské Observatoři Kleť astronomové Jana Tichá a Miloš Tichý 16. 11. 1996 na elektronickém snímku pořízeném 0,57-m zrcadlovým dalekohledem.

Nově objevené těleso dostalo předběžné označení 1996 WR a bylo při dalších obězích kolem Slunce sledováno z několika různých hvězdáren (Čína, USA) a posléze i novým větším a výkonnějším kleťským 1,06-m teleskopem KLENOT. Po spočtení přesné dráhy přidělilo mezinárodní centrum pro sledování planetek (Minor Planet Center v Cambridge, Massachusetts, USA) kleťskému objevu definitivní pořadové číslo 69469.

Jak přišla planetka (69469) ke svému jménu Krumbenowe? Velké části planetek objevených na Kletí vybíráme jména z okolního, jihočeského místopisu a historie. A Krumbenowe splňuje vlastně obojí. Je to nejstarší známé pojmenování blízkého Českého Krumlova a zároveň název tamního veletrhu pravěké a středověké kultury pořádaného kolegy z Regionálního muzea v Českém Krumlově.

Konkrétní planetku (69469) jsme vybrali proto, že šestky a devítky v jejím čísle symbolicky připomínají meandry řeky Vltavy obtáčeující místa krumlovského historického osídlení.

Námi navržené jméno Krumbenowe schválila příslušná komise Mezinárodní astronomické unie a v měsíčním cirkuláři Minor Planet Circular No.107121 bylo i s citací v angličtině publikováno 30. listopadu 2016.

Na dlouhou astronomickou tradici pojmenování planetek a na dodržování jejich pravidel totiž dohlíží Mezinárodní astronomická unie (International Astronomical Union, IAU, která mimochodem právě letos slaví 100 let od svého založení (1919-2019).

Nyní putuje planetka Krumbenowe souhvězdím Panny, relativně blízko nápadné a okem viditelné jasné hvězdy Spika, a není tedy pro nás pozorovatelná. (Panna je jarní souhvězdí a v podzimních měsících se tedy nachází celou noc pod obzorem.)

Ing. Jana Tichá

ředitelka

Hvězdárny a planetária České Budějovice

s pobočkou Observatoří Kleť